

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІЗМУ. ЙОГО ЕТАПИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА ТЕРЕНАХ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Бардак В. В., студ. гр. ЖТ – 02,
Панченко Ю.В., к. істор. н., ст. викл. СумДУ

Ідея суспільного ладу, за якого всі люди будуть рівноправними трудівниками і власниками суспільного багатства, є давньою мрією людства. Основними ідейно-політичними доктринами, що відображають інтереси робітників і в цілому осіб найманої праці, є комунізм і соціал-демократія як різновид соціалізму. Головною ідеєю комунізму й соціалізму є ідея соціальної рівності, тобто рівності людей за їх становищем у суспільстві. Розрізнені, близькі до соціалізму й комунізму ідеї у тій чи іншій формі висловлювались ще в докапіталістичну епоху.

Перший етап розвитку комунізму – утопічний соціалізм. Його родоначальником є Т. Мор. Він пише працю, скорочена назва якої «Утопія» (1516). У книзі Т. Мора розповідається про острів, на якому існує республіка, де немає ні багатих, ні бідних, а всі жителі однаковою мірою забезпечені матеріальними благами. Громадяни республіки, керівники якої обираються демократичним шляхом, усім володіють спільно, у них нема ніякої особистої власності.

Наступний етап розвитку утопічного соціалізму – критичний утопічний соціалізм. Критики – А. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен (виражали інтереси робітничого класу, але не усвідомлювали класового змісту свого вчення).

К. Маркс і Ф. Енгельс створили цілісну теорію соціалізму й комунізму, яка дістала назву «науковий соціалізм», або «науковий комунізм». Марксистська концепція соціалізму передбачає подолання експлуатації людини людиною, побудову соціально рівного суспільства, в якому б вільно почувала себе трудяща людина. Для цього, за більшовицьким проектом, ліквідовувались приватна власність, експлуаторські класи і проголошувались: диктатура пролетаріату з метою побудови безкласового комуністичного суспільства; принцип «від кожного за здібностями, кожному за працею»; усупільнення (а насправді одержавлення) власності; робітничий клас, очолюваний своєю комуністичною партією, - провідна сила змін.

Із подальшим розвитком у комунізмі можна вирізнити такі стадії: 1) ленінізм; 2) сталінізм; 3) маоїзм.

Сьогодні жодна з комуністичних партій світу не висуває ідей комуністичного будівництва, більшість із них відмовилась від формаційного бачення соціалізму й уже перейшла або переходить на соціал-демократичні позиції.

Моделі реалізації комуністичної ідеології: 1) тоталітарний соціалізм (більшовицький або нацистський); 2) демократичний соціалізм.

Аналіз рис, притаманних більшовицькій доктрині (В. Ленін, Л. Троцький, Й. Сталін), з погляду комуністичної ідеології та демократії:

Риси	Комунізм	Демократія
1. Домінування класової боротьби в суспільстві, зв'язок з ідеологією	Позитив. Оскільки центральним класом стає пролетаріат, то за таких умов він з легкістю зможе досягти влади.	Негатив. Адже демократія – це коли влада здійснюється всім народом, а не лише певною верствою населення.
2. Концепція соціалістичної революції, побудова державою диктатури пролетаріату	Позитив. З точки зору комуністичної ідеології соціалістична революція є необхідною сходиною до її становлення, а диктатура пролетаріату є передбачуваним другим етапом її еволюції.	Негатив. Демократи виступають за еволюційну, тобто поступову зміну суспільства. Також демократія взагалі відкидає таке поняття як диктатура.
3. Ідея пролетарської, соціалістичної демократії	Позитив. Прибічники Комуністичної партії (той же пролетаріат) обирають лише серед прихильників комунізму. Тобто, «свої» голосують за «своїх».	Негатив. Проголошується свобода вибору. І все населення має право вибрати кандидата на владні посади серед представників різних політичних сил.
4. Власна концепція вирішення національного питання	Позитив. Усе спрямоване на втілення ідеї колективізму (в тому числі, існування єдиної мови, культури тощо).	Негатив. Для демократії характерне надання права вибору.
5. Тактика дій щодо інших політичних партій та головні	Позитив. За таких умов усуваються усі конкурентоспроможні партії, щоб центральною політичною силою стала	Негатив. За демократії існують різні партії, серед яких можна обрати ту, що більш тобі імпонує.

принципи зарубіжної політики соціалістичної держави	Комуністична партія (що і було здійснено в СРСР). Усування будь-якого зв'язку із державами закордону.	Позитивне ставлення до встановлення дружніх зв'язків та співпраці з іншими державами.
---	---	---

На мою думку, існування цієї ідеології, як у сьогоднішній, так і у майбутньому, неможливе. Це пояснюється тим, що комунізм за своєю суттю, в принципі, є романтичною ідеєю і прирівнюється до утопії. Адже, шлях, який треба пройти до визнання цієї ідеології діючою, дуже складний і прикладу повної його реалізації ще не спостерігалось у суспільстві. Навіть країни, які визнавали своєю ідеологією комунізм, не пройшли більше I стадії його розвитку. Тобто, провадження диктатури пролетаріату та становлення розвинутого комунізму так і залишилися нереалізованими.

Та й саме суспільство не підготовлене до сприйняття цієї ідеології. Хоча в душі майже кожен з нас – затятий комуніст і йому широко імпонує дана ідеологія. Але у середовищі, де панує класова нерівність та нестабільність, не можна говорити про становлення комунізму. Бо не може бути й мови про орієнтацію на моральні принципи людини, які за вищевказаного стану справ у державі скоріше звучать як: «Кожен сам за себе!».

Зараз в Україні існує КПУ, яку очолює Петро Симоненко. Але ця партія не користується особливою увагою з боку електорату.

На мою думку, майбутнього комунізму на теренах сучасної України не має. Принаймні, до досягнення стабільності в країні, що, як складний процес, затягнеться надовго. Також, це пов'язано із тим, що все той же електорат, якому імпонує КПУ з його ідеями – це переважно люди, що є «обличчям» покоління, наприклад, все тих же часів СРСР. Молоді люди більш прихильні до націоналізму чи соціал-демократії.

Комунізм за своїми теоретичними засадами та процесами свого розвитку є дуже цікавою ідеологією. Але в ході історичних подій ця ідеологія була дещо спотворена і тому отримала ярлик «негативу» у суспільстві. Та люди, які вміють відрізнити політичну користь від справжніх її засад бачать багато позитивних рис комунізму, хоча, з точки зору демократії, він трактується як «неправильне вчення», що не може сформувати щасливе суспільство.

Для України комунізм є справді утопією. Бо в нестабільному суспільстві його існування є неможливим. Крім цієї головної перешкоди становлення комунізму є ще багато інших – другорядних.